

Rok 1989

<https://rok1989.pl/r89/bulgaria/historia/8596,Bulgaria-Ludowa-Republika-Bulgarii.html>
2020-04-05, 19:38

Bułgaria – Ludowa Republika Bułgarii

Bułgarski dyktator, Todor Żiwkow, sprawował funkcję generalnego sekretarza Komitetu Centralnego Bułgarskiej Partii Komunistycznej nieprzerwanie od 1954 r. Po kilku latach były to już rządy niepodzielne, Żiwkow umiejętnie dostosowywał się do zmian kursu politycznego na Kremlu. Szczególnie blisko związał się z Breżniewem, któremu złożył nawet propozycję przyłączenia Bułgarii do Związku Sowieckiego.

Przez długie lata w Bułgarii nie rozwinęła się zorganizowana działalność opozycyjna. W połowie lat 70. reżim Żiwkova łatwo poradził sobie z próbami powołania ruchu opozycyjnego, wzorowanego na czechosłowackiej Karcie 77. Dopiero proklamowanie w 1984 r. polityki przymusowej bułgaryzacji Turków spowodowało pojawienie się wśród nich zorganizowanego oporu. Doszło nawet do kilku zamachów bombowych.

Pierwsze nieliczne organizacje opozycyjne zaczęły powstawać w 1988 r. W styczniu założono Niezależne Stowarzyszenie Ochrony Praw Człowieka, w marcu Niezależny Komitet Ochrony Ekologicznej Ruse, zaś w listopadzie Klub

Poparcia Jawności i Przebudowy, który obok opozycjonistów skupiał także liberalnie nastawionych członków partii komunistycznej. W lutym 1989 r. powołano Niezależną Federację Pracy „Podkrepa”, bułgarscy intelektualiści wystosowali pierwszy od lat list protestacyjny, solidaryzując się z więzionym w Czechosłowacji Vaclavem Havlem. W kolejnych miesiącach aktywizowały się kolejne ugrupowania opozycyjne, wśród nich ekologiczna „Ekoglasnost”, walczący o wolność sumienia prawosławny Komitet Obrony Praw Religijnych, czy dokumentujące naruszanie praw człowieka Komitet 273 i bułgarska sekcja Komitetu Helsińskiego.

W początkach 1989 r. Żiwkow, pragnąc wzmocnić swoją pozycję, odwołał się ponownie do polityki antytureckiej. W efekcie wyemigrowało z kraju ponad 300 tysięcy bułgarskich Turków, w maju doszło także do rozruchów na tym tle. We wrześniu 1989 r. ogłoszono rehabilitację ofiar okresu stalinowskiego. Te działania nie były jednak w stanie zapobiec upadkowi dyktatora, zwłaszcza że z konieczności przeprowadzenia zmian zdawali sobie sprawę członkowie kierownictwa BPK. Na przełomie października i listopada w Sofii odbyła się międzynarodowa konferencja „Ekoforum”, która pozwoliła działaczom opozycji zaktywizować swoją działalność i zwrócić się o wsparcie do Zachodu.

10 listopada Żiwkow został usunięty z przywództwa partii, na czele której stanął premier Petyr Mładenow. Tydzień później objął on również urząd prezydenta. Do odgórných przemian 18

listopada włączyło się społeczeństwo - w Sofii doszło wówczas do pierwszej z serii demonstracji. W ich trakcie żądano zaprowadzenia demokracji i rozpisania wolnych wyborów.

7 grudnia rozproszone ugrupowania opozycyjne połączyły się w Związek Sił Demokratycznych. Pod naciskiem demonstrantów władze decydowały się na kolejne ustępstwa: 15 grudnia ogłoszono amnestię, 29 grudnia zniesiono przepisy prawne dyskryminujące mniejszość turecką.

3 I 1990 r. rozpoczęły się rozmowy przedstawiciel BPK z opozycjonistami skupionymi w ZSD. 15 stycznia zniesiono zapis w konstytucji, gwarantujący „przewodnią rolę” partii komunistycznej. Dwa tygodnie później aresztowano Żiwkowa.

W kwietniu 1990 r. BPK zmieniła nazwę na Bułgarską Partię Socjaldemokratyczną. W maju zakończyły się rozmowy „okrągłego stołu”. W wolnych wyborach w czerwcu 1990 r. zwyciężyła partia socjaldemokratyczna (postkomunistyczna), prezydent Mładenow został jednak zmuszony do dymisji. Parlament 1 sierpnia wybrał na prezydenta lidera opozycji Żeliu Zelewa, który dwa lata później ponownie został wybrany na to stanowisko w efekcie wyborów powszechnych. W następnych miesiącach kolejne fale demonstracji i strajków prowadziły do dalszych demokratycznych zmian.

Pokojowa demonstracja w Sofii, 10 grudnia 1989 (Klaus Titzer/Anzenberger/FORUM)

Bułgarscy studenci demonstrują przed Soborem Aleksandra Newskiego w Sofii domagając się głębszych politycznych reform, 14 grudnia 1989 (Klaus Titzer/Anzenberger/FORUM)

Manifestanci domagają się usunięcia Teodora Ziwkowa, sekretarza generalnego Bułgarskiej Partii Komunistycznej, 18 listopada 1989 (Fausto Giaccone/Anzenberger/FORUM)

Zobacz również

[Historia](#)

[Kalendarium](#)

[Galeria](#)

[Multimedia](#)

[Czytelnia](#)

[Linki](#)